

Co-funded by
the European Union

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ТА ЦІННОСТІ У РЕГУЛЮВАННІ АУДИТУ ТА НЕЗАЛЕЖНІЙ АУДИТОРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ 2026

Заняття 4. ПРАКТИКА ЗА ТЕМОЮ:

*Міжнародні стандарти аудиту в системі
європейського регулювання аудиторської
діяльності*

SNAU

University that
studies life

16.06.2026 15.50 EEST

Проскуріна Неля
д.е.н., професор, аудитор

ПРАКТИЧНА СИТУАЦІЯ: ПЛАНУВАННЯ АУДИТУ (МСА 300)

1. ВИХІДНІ ДАНІ

Клієнт: ТОВ «Промтех»

Період аудиту: 2025 рік

Особливості завдання:

- перший аудит для аудиторської фірми;
- впровадження нової ERP-системи;
- придбання дочірнього підприємства;
- значна частка експорту;
- судовий спір з постачальником;
- фінансова звітність попереднього року не аудіювалася поточним аудитором.

2. ОСНОВНІ ФІНАНСОВІ ПОКАЗНИКИ

Показник	Значення
Виручка від реалізації	850 млн грн
Активи	1 240 млн грн
Прибуток до оподаткування	32 млн грн
Запаси	420 млн грн
Дебіторська заборгованість	280 млн грн
Банківські кредити	120 млн грн

3. ОБСТАВИНИ, ВИЯВЛЕНІ АУДИТОРОМ

- ✓ 35 % виручки сформовано в IV кварталі;
- ✓ запаси розміщені на трьох віддалених складах;
- ✓ експорт становить 40 % реалізації;
- ✓ система внутрішнього контролю раніше не тестувалася;
- ✓ наявний судовий спір на суму 18 млн грн;
- ✓ залучено банківський кредит 120 млн грн.

4. ЗАВДАННЯ

1. Визначити мету планування аудиту відповідно до МСА 300.
2. Встановити фактори, що впливають на загальну стратегію аудиту.
3. Визначити ризикові ділянки аудиту.
4. Сформуванати загальну стратегію аудиту.
5. Визначити необхідність залучення експертів.
6. Встановити склад аудиторської групи.
7. Визначити попередні аудиторські процедури.
8. Сформуванати основні елементи плану аудиту.
9. Оцінити вплив першого аудиторського завдання на планування.
10. Сформулюванати загальний висновок аудитора.

Мета аудитора відповідно до МСА 300 — розробити загальну стратегію аудиту та детальний план аудиту, які забезпечать ефективне виконання аудиторського завдання та зниження аудиторського ризику до прийнятно низького рівня.

ПРАКТИЧНА СИТУАЦІЯ: ПЛАНУВАННЯ АУДИТУ (МСА 300)

ВІДПОВІДІ

1

1. МЕТА ПЛАНУВАННЯ АУДИТУ

Відповідно до МСА 300 метою аудиторів є розроблення загальної стратегії аудиту та детального плану аудиту, які забезпечують ефективне виконання аудиторського завдання та зниження аудиторського ризику до прийнятно низького рівня.

2

2. ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЗАГАЛЬНУ СТРАТЕГІЮ АУДИТУ

- перше аудиторське завдання;
- впровадження нової ERP-системи;
- придбання дочірнього підприємства;
- наявність значних залишків запасів та дебіторської заборгованості;
- значна частка експорту;
- наявність судового спору;
- значний банківський кредит;
- віддалені місця зберігання запасів;
- концентрація 35% виручки в IV кварталі.

3

3. РИЗИКОВІ ДІЛЯНКИ АУДИТУ

Ділянка аудиту	Причина підвищеного ризику
Виручка	35% реалізації в IV кварталі
Запаси	Значна сума та віддалені склади
Дебіторська заборгованість	Значний обсяг та експортні операції
Консолідація	Придбання дочірнього підприємства
Судові забезпечення	Судовий спір на 18 млн грн
Банківські кредити	Необхідність перевірки ковенантів та класифікації

4

4. ЕКСПЕРТИ ТА АУДИТОРСЬКА ГРУПА

Експерти:

IT-експерт — для оцінки нової ERP-системи;

юридичний експерт — для аналізу судового спору;

за потреби оцінювач — щодо окремих активів придбаного підприємства.

Склад групи:

партнер із завдання;

керівник аудиторської групи;

аудитори для виконання процедур по суті;

фахівець з інформаційних технологій;

за необхідності зовнішні експерти.

5

5. ПЛАН АУДИТУ

Попередні процедури:

- ознайомлення з діяльністю підприємства;
- вивчення облікової політики;
- отримання інформації від попереднього аудитора (за можливості);
- попередні аналітичні процедури;
- оцінка системи внутрішнього контролю;
- визначення суттєвості;
- попередня оцінка ризиків суттєвого викривлення.

План аудиту повинен містити:

- ✓ заплановані процедури оцінки ризиків;
- ✓ заплановані тести контролю;
- ✓ заплановані процедури по суті;
- ✓ строки виконання процедур;
- ✓ розподіл обов'язків між членами групи;
- ✓ необхідні ресурси та експерти.

6

6. ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК АУДИТОРА

Аудиторське завдання характеризується підвищеним рівнем ризику через перший аудит, впровадження нової ERP-системи, придбання дочірнього підприємства, значну концентрацію виручки наприкінці року та наявність судового спору.

Для забезпечення прийнятно низького аудиторського ризику аудиторі необхідно:

- застосувати ризик-орієнтований підхід;
- розширити аудиторські процедури щодо суттєвих статей фінансової звітності;
- залучити відповідних експертів.

Висновок: ефективне планування аудиту відповідно до МСА 300 дозволить аудиторі належним чином розподілити ресурси, сфокусуватися на ризикових ділянках та отримати достатні й прийнятні аудиторські докази для формування думки.

ПРАКТИЧНА СИТУАЦІЯ: ВИЗНАЧЕННЯ АУДИТОРСЬКОГО РИЗИКУ

1. ВИХІДНІ ДАНІ

Клієнт: ТОВ «Альфа»

Період аудиту: 2025 рік

Обставини аудиту:

- підприємство вперше перевіряється даною аудиторською фірмою;
- у звітному році впроваджено нову ERP-систему обліку;
- значна частина доходу (45%) сформована в останньому кварталі року;
- підприємство здійснює операції з пов'язаними сторонами;
- система внутрішнього контролю оцінена як середньо ефективна;
- тестування засобів контролю показало окремі випадки недотримання затверджених процедур;
- аудитор планує застосовувати як процедури по суті, так і аналітичні процедури.

2. ОЦІНКА РИЗИКІВ

Показник	Значення
Властивий ризик (IR)	80 %
Ризик контролю (CR)	60 %
Допустимий аудиторський ризик (AR)	5 %

3. ЗАВДАННЯ

1. Визначити допустимий рівень ризику невиявлення (DR).
2. Розрахувати аудиторський ризик.
3. Пояснити економічний зміст отриманого результату.
4. Визначити, як зміниться ризик невиявлення, якщо ризик контролю буде переоцінено до 40 %.
5. Пояснити, які аудиторські дії необхідно виконати у разі зниження допустимого рівня ризику невиявлення.
6. Визначити, які фактори в наведеній ситуації впливають на: властивий ризик; ризик контролю; ризик невиявлення.
7. Оцінити, чи доцільно аудитору збільшити обсяг процедур по суті.

4. ФОРМУЛА РОЗРАХУНКУ

$$AR = IR \times CR \times DR$$

або

$$DR = \frac{AR}{IR \times CR}$$

Мета аудитора – спланувати та виконати такі процедури, щоб загальний аудиторський ризик (AR) не перевищував прийнятний рівень (у даному випадку – 5 %).

ПРАКТИЧНА СИТУАЦІЯ: ВИЗНАЧЕННЯ АУДИТОРСЬКОГО РИЗИКУ

ВІДПОВІДІ

1 РОЗРАХУНОК РИЗИКУ НЕВИЯВЛЕННЯ (DR)

Формула:

$$DR = AR / (IR \times CR)$$

Розрахунок:

$$DR = 5\% / (80\% \times 60\%)$$

$$DR = 0,05 / 0,48$$

$$DR = 10,42\%$$

2 ПЕРЕВІРКА АУДИТОРСЬКОГО РИЗИКУ

$$AR = IR \times CR \times DR$$

$$AR = 80\% \times 60\% \times 10,42\%$$

$$AR = 0,8 \times 0,6 \times 0,1042$$

$$AR = 5\%$$

3 ІНТЕРПРЕТАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТУ

- ✓ Аудитор може допустити ризик невиявлення на рівні **10,42 %**.
- ✓ Загальний аудиторський ризик не перевищуватиме встановлений рівень **5 %**.
- ✓ Для досягнення такого рівня ризику необхідно спланувати достатні аудиторські процедури.

4 ЯК ЗМІНІТЬСЯ DR ПРИ CR = 40 %

$$DR = 5\% / (80\% \times 40\%)$$

$$DR = 0,05 / 0,32$$

$$DR = 15,63\%$$

Висновок: зменшення ризику контролю дозволяє аудитору допустити вищий ризик невиявлення.

5 ДІЇ АУДИТОРА ПРИ ЗНИЖЕННІ ДОПУСТИМОГО DR

- збільшення обсягу процедур по суті;
- розширення вибірки;
- виконання додаткових детальних тестів;
- отримання більш надійних аудиторських доказів;
- проведення процедур ближче до дати балансу.

6 ФАКТОРИ РИЗИКУ В НАВЕДЕНІЙ СИТУАЦІЇ

Властивий ризик (IR)

Перший аудит

Нова ERP-система

45 % доходу в IV кварталі

Операції з пов'язаними сторонами

Ризик контролю (CR)

Недотримання процедур контролю

Середня ефективність контролю

Недоліки тестування контролю

7 ВИСНОВОК ЩОДО ПРОЦЕДУР ПО СУТІ

ТАК, ДОЦІЛЬНО ЗБІЛЬШИТИ ОБСЯГ ПРОЦЕДУР ПО СУТІ

Причини:

- високий властивий ризик (80 %);
- підвищений ризик контролю (60 %);
- низький допустимий ризик невиявлення (10,42 %);
- необхідність забезпечення аудиторського ризику на рівні не більше 5 %.

ПІДСУМКОВИЙ ВИСНОВОК

IR

80 %

CR

60 %

DR

10,42 %

AR

5 %

Мета аудитора досягнута: загальний аудиторський ризик не перевищує прийнятний рівень.

ПРАКТИЧНА СИТУАЦІЯ З МСА 320

«СУТТЄВІСТЬ ПРИ ПЛАНУВАННІ ТА ВИКОНАННІ АУДИТУ»

УМОВА ЗАДАЧІ

Аудиторська фірма проводить аудит фінансової звітності ТОВ «Альфа» за 2025 рік відповідно до вимог МСА 320.

ФІНАНСОВА ІНФОРМАЦІЯ

- Прибуток до оподаткування — **8 500 000 грн**
- Чистий дохід від реалізації продукції — **180 000 000 грн**

ПРОФЕСІЙНІ СУДЖЕННЯ АУДИТОРА

- Базою для визначення суттєвості обрано прибуток до оподаткування.
- Загальна суттєвість визначається на рівні **5 %** від обраної бази.
- Робоча суттєвість становить **75 %** від загальної суттєвості.
- Поріг незначних викривлень становить **5 %** від загальної суттєвості.

ВИКРИВЛЕННЯ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС АУДИТУ

Виявлено два окремі викривлення:

- 1** Викривлення на суму **180 000 грн**
- 2** Викривлення на суму **15 000 грн**

АЛЬТЕРНАТИВНИЙ ВАРІАНТ

Аудитор розглядає альтернативний варіант визначення суттєвості, за якого базою є чистий дохід від реалізації продукції (виручка), а рівень суттєвості становить **1 %** від виручки.

ЗАВДАННЯ

- 1** Розрахуйте загальну суттєвість для фінансової звітності в цілому.
- 2** Розрахуйте робочу суттєвість.
- 3** Визначте поріг незначних викривлень.
- 4** Поясніть призначення загальної суттєвості, робочої суттєвості та порогу незначних викривлень.
- 5** Оцініть викривлення у сумі 180 000 грн та визначте, чи перевищує воно робочу суттєвість і чи підлягає накопиченню аудитором.
- 6** Оцініть викривлення у сумі 15 000 грн та визначте, чи перевищує воно поріг незначних викривлень і чи підлягає накопиченню аудитором.
- 7** Розрахуйте загальну суттєвість, якщо аудитор використовує як базу чистий дохід від реалізації продукції (виручку) та застосовує ставку 1 %.
- 8** Порівняйте результати розрахунку суттєвості за двома базами та зробіть висновок щодо зміни рівня суттєвості.

ПРАКТИЧНА СИТУАЦІЯ: РОЗРАХУНОК СУТТЄВОСТІ ВІДПОВІДІ

1. ЗАГАЛЬНА СУТТЄВІСТЬ

Загальна суттєвість = $8\,500\,000 \times 5\%$

Загальна суттєвість =
425 000 грн

2. РОБОЧА СУТТЄВІСТЬ

Робоча суттєвість = $425\,000 \times 75\%$

Робоча суттєвість =
318 750 грн

3. ПОРІГ НЕЗНАЧНИХ ВИКРИВЛЕНЬ

Поріг незначних викривлень =
 $425\,000 \times 5\%$

Поріг незначних викривлень =
21 250 грн

4. ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАЗНИКІВ

Загальна суттєвість – використовується для оцінки впливу викривлень на фінансову звітність у цілому.

Робоча суттєвість – застосовується під час планування аудиторських процедур для зменшення ризику того, що сукупність невиявлених викривлень перевищить загальну суттєвість.

Поріг незначних викривлень – визначає суму, нижче якої викривлення можуть не накопичуватися аудитором.

5. ОЦІНКА ВИКРИВЛЕННЯ 180 000 грн

$180\,000 \text{ грн} < 318\,750 \text{ грн}$

Отже, викривлення не перевищує робочу суттєвість.

Водночас воно перевищує поріг незначних викривлень, тому підлягає накопиченню та оцінці.

6. ОЦІНКА ВИКРИВЛЕННЯ 15 000 грн

$15\,000 \text{ грн} < 21\,250 \text{ грн}$

Таке викривлення є нижчим за поріг незначних викривлень і може не накопичуватися аудитором.

7. ЯКЩО БАЗОЮ Є ВИРУЧКА (ставка 1 %)

Загальна суттєвість =
 $180\,000\,000 \times 1\%$

Загальна суттєвість =
1 800 000 грн

ПОРІВНЯННЯ СУТТЄВОСТІ

База	Суттєвість
Прибуток до оподаткування	425 000 грн
Виручка	1 800 000 грн

Використання виручки як бази суттєво збільшує рівень суттєвості та може призвести до зменшення обсягу аудиторських процедур.

ФОРМУЛИ ДЛЯ РОЗРАХУНКУ

Загальна суттєвість = **База** × **Відсоток**

Робоча суттєвість = Загальна суттєвість × **75 %**

Поріг незначних викривлень =
Загальна суттєвість × **5 %**

ПРАКТИЧНА СИТУАЦІЯ: АУДИТ ЗАПАСІВ (МСА 501)

1. ВИХІДНІ ДАНІ

Клієнт: ТОВ «Будінвест-Трейд»

Період аудиту: 2025 рік

Запаси: 248 600 тис. грн

Частка в активах: 37%

Структура запасів:

Місце зберігання	Сума, тис. грн
Центральний склад (м. Дніпро)	95 000
Склад №2 (м. Запоріжжя)	58 000
Склад №3 (м. Кривий Ріг)	37 500
Товари на відповідальному зберіганні у ТОВ «Логістик-Сервіс»	42 100
Товари в дорозі	16 000
Разом	248 600

2. ОБСТАВИНИ, ВИЯВЛЕНІ АУДИТОРОМ

- ✓ аудитор призначений після 31.12.2025 р.;
- ✓ не був присутній під час інвентаризації;
- ✓ частина товарів не реалізується понад 18 місяців;
- ✓ наявні пошкоджені запаси;
- ✓ товари на відповідальному зберіганні;
- ✓ товари в дорозі;
- ✓ продаж запасів у січні 2026 р. зі знижкою 25–40%;
- ✓ затримка оформлення внутрішніх переміщень до 10 днів;
- ✓ резерв під знецінення запасів не створено.

3. КЛЮЧОВІ ПИТАННЯ МСА 501

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЗАПАСІВ

- альтернативні процедури;
- підтвердження існування;
- перевірка результатів інвентаризації.

ЗАПАСИ У ТРЕТІХ ОСІБ

- зовнішні підтвердження;
- перевірка договорів;
- права власності.

ОЦІНКА ЗАПАСІВ

- чиста вартість реалізації;
- ознаки знецінення;
- події після дати балансу.

4. ЗАВДАННЯ

- 1 Оцінити ризики суттєвого викривлення щодо запасів.
- 2 Визначити альтернативні процедури після інвентаризації.
- 3 Запропонувати процедури щодо запасів у третіх осіб.
- 4 Визначити процедури перевірки існування запасів.
- 5 Визначити процедури перевірки прав власності.
- 6 Оцінити повільно оборотні та пошкоджені запаси.
- 7 Визначити докази щодо чистої вартості реалізації.
- 8 Оцінити вплив продажів зі знижкою після дати балансу.
- 9 Оцінити вплив недоліків внутрішнього контролю.

Мета аудитора відповідно до МСА 501 — отримати достатні та прийнятні аудиторські докази щодо існування, стану, прав власності та оцінки запасів станом на дату балансу.

ПРАКТИЧНА СИТУАЦІЯ: АУДИТ ЗАПАСІВ (МСА 501) ВІДПОВІДІ (1–5)

1 Ризики суттєвого викривлення щодо запасів

- ⚠️ **ризик існування запасів** – аудитор не був присутній під час інвентаризації;
- ⚠️ **ризик оцінки запасів** – наявні повільно оборотні та пошкоджені запаси;
- ⚠️ **ризик прав власності** – частина запасів перебуває на відповідальному зберіганні та в дорозі;
- ⚠️ **ризик повноти та точності обліку** – виявлені недоліки внутрішнього контролю щодо оформлення переміщень.

Загальний ризик суттєвого викривлення –
високий.

2 Альтернативні аудиторські процедури

- ✓ перевірити інвентаризаційні описи;
- ✓ проаналізувати результати інвентаризації;
- ✓ виконати тестові перерахунки запасів після дати балансу;
- ✓ перевірити рух запасів до та після дати інвентаризації;
- ✓ звірити дані складського та бухгалтерського обліку;
- ✓ перевірити документи надходження та вибуття запасів;
- ✓ провести вибірковий фізичний огляд запасів.

Мета – отримати достатні та прийнятні докази щодо існування запасів.

3 Запаси на відповідальному зберіганні

- ✉️ отримати письмове підтвердження від ТОВ «Логістик-Сервіс»;
- 📄 перевірити договір відповідального зберігання;
- 📁 перевірити складські довідки та акти залишків;
- 🔄 перевірити документи передані запасів;
- 🏠 за потреби відвідати місце зберігання;
- 📋 перевірити правильність відображення запасів в обліку.

4 Перевірка існування запасів

🔍 фізичний огляд запасів;	📄 звірка складського та бухгалтерського обліку;
📊 контрольні перерахунки;	🤝 зовнішні підтвердження щодо запасів у третіх осіб;
📋 перевірка інвентаризаційних описів;	🚚 перевірка товарів у дорозі.
🔄 перевірка руху запасів після дати балансу;	

5 Перевірка прав власності

📄 договори поставки;	📄 платіжні документи;
📄 видаткові накладні;	🤝 договори відповідального зберігання;
🚚 товарно-транспортні накладні;	🚚 документи щодо товарів у дорозі.
👮 митні документи;	

Особлива увага – моменту переходу права власності.

ПРАКТИЧНА СИТУАЦІЯ: АУДИТ ЗАПАСІВ (МСА 501) ВІДПОВІДІ (6–9)

6 Оцінка повільно оборотних та пошкоджених запасів

- сформувати перелік запасів без руху;
- визначити товари, що не реалізовувалися понад 18 місяців;
- провести огляд пошкоджених запасів;
- оцінити можливість їх реалізації або використання;
- порівняти балансову вартість із ринковою;
- перевірити продажі після дати балансу;
- оцінити необхідність створення резерву під знецінення.

7 Докази щодо чистої вартості реалізації

- фактичні продажі після дати балансу;
- договори з покупцями;
- прайс-листи;
- ринкові котирування;
- комерційні пропозиції;
- інформація про ціни конкурентів;
- розрахунки управлінського персоналу;
- аналітика щодо оборотності запасів.

Найбільш переконливі докази – продажі після звітної дати.

8 Вплив продажу зі знижкою 25–40%

Продажі після звітної дати можуть свідчити, що:

- ▶ чиста вартість реалізації була нижчою за балансову вартість;
- ▶ запаси могли бути завищені у звітності;
- ▶ підприємство мало оцінити необхідність уцінки та створення резерву під знецінення.

9 Вплив недоліків внутрішнього контролю

Затримка оформлення документів може призвести до:

- помилок у визначенні залишків запасів;
- подвійного відображення товарів;
- пропуску окремих операцій;
- неправильного відображення запасів між складами;
- викривлення фінансової звітності.

У результаті аудитор:

- ✓ підвищує оцінку ризику контролю;
- ✓ зменшує рівень довіри до внутрішнього контролю;
- ✓ збільшує обсяг процедур по суті;
- ✓ розширює аудиторську вибірку.

ВИСНОВОК

Запаси становлять **248 600** тис. грн (**37%** активів) та є суттєвою статтею фінансової звітності.

Сукупність факторів ризику вимагає від аудитора виконання розширених процедур відповідно до **МСА 501** для отримання достатніх та прийнятних аудиторських доказів щодо існування, прав власності та оцінки запасів.

ПРАКТИЧНА СИТУАЦІЯ: АУДИТ ЗАЛИШКІВ НА ПОЧАТОК ПЕРІОДУ (МСА 510)

УМОВА

ТОВ «Промінь»

Аудиторська фірма вперше проводить аудит фінансової звітності за 2025 рік. Фінансова звітність за 2024 рік була перевірена іншим аудитором, який висловив немодифіковану думку.

Встановлені обставини:

Показник	Значення
Залишок запасів на 01.01.2025 р.	18 000 000 грн
Підтверджено альтернативними процедурами	14 500 000 грн
Непідтверджена сума	3 500 000 грн

Додатково встановлено:

- аудитор не був присутній під час інвентаризації на кінець 2024 року;
- частина первинних документів втрачена;
- запаси на початок року впливають на собівартість реалізації та фінансовий результат 2025 року;
- управлінський персонал відмовився вносити коригування.

ЗАВДАННЯ

1. Визначити мету аудиту залишків на початок періоду відповідно до МСА 510.
2. Оцінити достатність аудиторських доказів щодо залишків на початок року.
3. Визначити вплив непідтвердженої суми на фінансову звітність 2025 року.
4. Запропонувати альтернативні аудиторські процедури.
5. Оцінити значення думки попереднього аудитора.
6. Визначити наявність обмеження обсягу аудиту.
7. Встановити вид аудиторської думки.
8. Обґрунтувати модифікацію думки відповідно до МСА 705.
9. Визначити вплив несуттєвості непідтвердженої суми на думку аудитора.
10. Сформулювати загальний висновок аудитора.

КЛЮЧОВІ ФАКТИ

Загальний залишок запасів на 01.01.2025 р.	18 000 000 грн	Вплив на фінансовий результат 2025 року	Так
Підтверджено альтернативними процедурами	14 500 000 грн	Обмеження обсягу аудиту	Наявне
Не підтверджено	3 500 000 грн	Думка попереднього аудитора (за 2024 рік)	Немодифікована

ВІДПОВІДІ ДО ПРАКТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ: АУДИТ ЗАЛИШКІВ НА ПОЧАТОК ПЕРІОДУ (МСА 510)

1. Мета аудиту залишків на початок періоду (МСА 510)

- отримати достатні та прийнятні аудиторські докази щодо залишків на початок року;
- перевірити правильність перенесення залишків з попереднього періоду;
- оцінити вплив залишків на фінансову звітність поточного року;
- встановити наявність суттєвих викривлень.

2. Оцінка аудиторських доказів

Показник	Сума
Залишок запасів	18 000 000 грн
Підтверджено альтернативними процедурами	14 500 000 грн
Не підтверджено	3 500 000 грн

Висновок:

Аудитор **не отримав достатніх та прийнятних аудиторських доказів** щодо всієї суми запасів на початок періоду.

3. Вплив на фінансову звітність 2025 року

Непідтверджені залишки можуть впливати на:

- собівартість реалізації;
- валовий прибуток;
- фінансовий результат;
- нерозподілений прибуток;
- показники рентабельності.

4. Альтернативні аудиторські процедури

- перевірка операцій після дати балансу;
- аналіз руху запасів;
- перевірка первинних документів;
- перевірка виробничих звітів;
- інспектування складських документів;
- виконання аналітичних процедур.

5. Значення думки попереднього аудитора

Попередній аудитор за 2024 рік висловив

Немодифіковану думку.

Однак це не звільняє нового аудитора від обов'язку отримати власні аудиторські докази відповідно до МСА 510.

6. Чи існує обмеження обсягу аудиту?

Так

Причини:

- аудитор не спостерігав інвентаризацію;
- частина документів втрачена;
- альтернативні процедури не дали змоги підтвердити всю суму.

7. Вид аудиторської думки

Непідтверджена сума:

3 500 000 грн

Частка від залишку запасів:

$$\frac{3\,500\,000}{18\,000\,000} \times 100\% = 19,4\%$$

Висновок:

Наявне суттєве обмеження обсягу аудиту.

ДУМКА ІЗ ЗАСТЕРЕЖЕННЯМ

(за умови, що вплив не є всеохоплюючим)

8. Обґрунтування відповідно до МСА 705

Аудитор не зміг отримати достатніх та прийнятних аудиторських доказів щодо частини залишків на початок року.

Можливий вплив є суттєвим, але не всеохоплюючим.

Тому висловлюється

Думка із застереженням.

9. Якщо непідтверджена сума була б несуттєвою

У такому випадку аудитор міг би висловити

Немодифіковану думку.

оскільки потенційний вплив не був би суттєвим для фінансової звітності.

10. Загальний висновок

Аудитор не отримав достатніх та прийнятних аудиторських доказів щодо запасів на початок періоду на суму **3 500 000 грн**.

Непідтверджені залишки впливають на фінансовий результат поточного року.

Оскільки обмеження обсягу аудиту є суттєвим, але не всеохоплюючим, аудитор повинен висловити

ДУМКУ ІЗ ЗАСТЕРЕЖЕННЯМ

відповідно до вимог МСА 510 та МСА 705.

ПІДСУМКОВИЙ ВИСНОВОК

У зв'язку з тим, що аудитор не зміг отримати достатніх та прийнятних аудиторських доказів щодо залишків запасів на початок періоду на суму 3 500 000 грн (19,4 % від загального залишку), існує суттєве обмеження обсягу аудиту.

Вплив цього обмеження є суттєвим, але не всеохоплюючим.

Тому на фінансову звітність за 2025 рік аудитор повинен висловити **ДУМКУ ІЗ ЗАСТЕРЕЖЕННЯМ** відповідно до МСА 510 та МСА 705.

ПРАКТИЧНА СИТУАЦІЯ: ЗДІЙСНЕННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ВИБІРКИ

УМОВА

Аудиторська фірма проводить аудит дебіторської заборгованості ТОВ «Оріон» за 2025 рік.

Станом на 31.12.2025 р. загальна сума дебіторської заборгованості становить 24 000 000 грн та включає 1 200 дебіторів.

Під час планування аудиту аудитор визначив:

- загальну суттєвість – 600 000 грн;
- робочу суттєвість – 450 000 грн;
- аудиторський ризик – низький;
- рівень довіри до системи внутрішнього контролю – середній.

Аудитор прийняв рішення застосувати **статистичну вибірку** для перевірки дебіторської заборгованості.

У результаті відбору до вибірки включено **80 дебіторів** із загальною сумою заборгованості **4 800 000 грн**.

Під час перевірки вибірки встановлено викривлення на суму **96 000 грн**.

ЗАВДАННЯ

1. Визначити частку перевіреної сукупності у загальному обсязі дебіторської заборгованості.
2. Розрахувати рівень виявленого викривлення у вибірці.
3. Екстраполювати результати вибірки на всю генеральну сукупність.
4. Порівняти прогнозоване викривлення із загальною та робочою суттєвістю.
5. Оцінити, чи є підстави для розширення аудиторської вибірки.
6. Визначити, які фактори можуть впливати на обсяг аудиторської вибірки.
7. Пояснити переваги та обмеження використання аудиторської вибірки відповідно до МСА 530.

ВИХІДНІ ДАНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ВИБІРКИ

Загальна сума дебіторської заборгованості	Кількість дебіторів у генеральній сукупності	Суттєвість загальна	Суттєвість робоча	Аудиторський ризик	Довіра до СВК	Обсяг вибірки	Виявлені викривлення у вибірці
24 000 000 грн	1 200	600 000 грн	450 000 грн	Низький	Середній	80 дебіторів (4 800 000 грн)	96 000 грн

ВІДПОВІДІ ДО ПРАКТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ: ЗДІЙСНЕННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ВИБІРКИ

1. ЧАСТКА ПЕРЕВІРЕНОЇ СУКУПНОСТІ

Сума вибірки: 4 800 000 грн
Загальна сума: 24 000 000 грн

$$4\,800\,000 / 24\,000\,000 \times 100\% = 20\%$$

Отже, перевірено 20 % загальної суми дебіторської заборгованості.

2. РІВЕНЬ ВИЯВЛЕНОГО ВИКРИВЛЕННЯ У ВИБІРЦІ

Викривлення у вибірці:
96 000 грн
Сума вибірки: 4 800 000 грн

$$96\,000 / 4\,800\,000 \times 100\% = 2\%$$

Рівень викривлення у вибірці становить 2 %.

3. ЕКСТРАПОЛЯЦІЯ ВИКРИВЛЕННЯ НА ВСЮ СУКУПНІСТЬ

Рівень викривлення у вибірці: 2 %
Загальна сума: 24 000 000 грн

$$24\,000\,000 \times 2\% = 480\,000 \text{ грн}$$

Прогнозоване викривлення всієї дебіторської заборгованості становить 480 000 грн.

4. ПОРІВНЯННЯ З СУТТЄВІСТЮ

Прогнозоване викривлення: 480 000 грн
Загальна суттєвість: 600 000 грн
Робоча суттєвість: 450 000 грн

- 480 000 грн < 600 000 грн – не перевищує загальну суттєвість.
- 480 000 грн > 450 000 грн – перевищує робочу суттєвість.

Прогнозоване викривлення перевищує робочу суттєвість і наближається до загальної суттєвості.

5. ЧИ Є ПІДСТАВИ ДЛЯ РОЗШИРЕННЯ ВИБІРКИ?

Так, підстави є.
Прогнозоване викривлення (480 000 грн) перевищує робочу суттєвість (450 000 грн).

Аудитору доцільно:

- розширити вибірку;
- перевірити додаткові дебіторські залишки;
- проаналізувати характер виявлених викривлень;
- з'ясувати, чи є викривлення випадковими або системними;
- отримати зовнішні підтвердження від дебіторів.

Отже, необхідно виконати додаткові аудиторські процедури.

6. ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ОБСЯГ ВИБІРКИ

- рівень суттєвості;
- робоча суттєвість;
- очікуваний рівень викривлень;
- допустиме викривлення;
- оцінений ризик суттєвого викривлення;
- рівень довіри до системи внутрішнього контролю;
- однорідність або неоднорідність сукупності;
- кількість елементів у сукупності;
- метод вибірки (статистичний або нестатистичний);
- необхідний рівень впевненості аудитора.

У цій ситуації на збільшення вибірки впливають: середній рівень довіри до ВК, наявність викривлень та перевищення над робочою суттєвістю.

7. ПЕРЕВАГИ ТА ОБМЕЖЕННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ВИБІРКИ

ПЕРЕВАГИ

- дає змогу перевірити велику сукупність без суцільної перевірки;
- зменшує трудомісткість аудиту;
- дозволяє отримати аудиторські докази щодо всієї генеральної сукупності;
- при статистичній вибірці дає можливість кількісно оцінити ризик вибірки.

ОБМЕЖЕННЯ

- існує ризик, що вибірка не буде репрезентативною;
- результати вибірки можуть не повністю відображати стан усієї сукупності;
- можливе невиявлення окремих суттєвих викривлень;
- неправильний відбір елементів може призвести до помилкових висновків;
- аудитор повинен оцінювати не лише суму, а й характер викривлень.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Прогнозоване викривлення становить 480 000 грн, воно не перевищує загальну суттєвість (600 000 грн), але перевищує робочу суттєвість (450 000 грн). Тому аудитору доцільно розширити вибірку та виконати додаткові аудиторські процедури щодо дебіторської заборгованості.

ПРАКТИЧНА СИТУАЦІЯ: АУДИТ ОБЛІКОВИХ ОЦІНОК (МСА 540)

УМОВА

Аудиторська фірма проводить аудит фінансової звітності ТОВ «Сіґма» за 2025 рік. Під час аудиту встановлено, що підприємство сформувало такі облікові оцінки:

Облікова оцінка	Сума, грн
Резерв сумнівних боргів	2 400 000
Забезпечення на виплату відпусток	3 100 000
Забезпечення за судовим позовом	4 500 000
Очікувані кредитні збитки	1 800 000

У ході перевірки аудитор встановив такі обставини:

- резерв сумнівних боргів визначено на підставі внутрішньої методики підприємства;
- частка простроченої дебіторської заборгованості протягом року суттєво зросла;
- управлінський персонал не переглядав припущення щодо рівня неповернення дебіторської заборгованості протягом останніх двох років;
- забезпечення за судовим позовом сформоване на підставі оцінки юридичного відділу без отримання зовнішнього юридичного висновку;
- аудитор отримав інформацію про аналогічний судовий спір, за яким підприємство прогало справу у попередньому році;
- забезпечення на виплату відпусток розраховане автоматично в обліковій системі;
- управлінський персонал відмовився переглядати сформовані оцінки.

ЗАВДАННЯ

1. Визначити мету аудиту облікових оцінок відповідно до МСА 540.
2. Встановити фактори ризику суттєвого викривлення щодо кожної облікової оцінки.
3. Оцінити обґрунтованість припущень, використаних управлінським персоналом.
4. Визначити аудиторські процедури щодо резерву сумнівних боргів.
5. Визначити аудиторські процедури щодо забезпечення за судовим позовом.
6. Оцінити вплив відмови управлінського персоналу переглядати облікові оцінки.
7. Встановити ознаки можливої упередженості управлінського персоналу.
8. Визначити, чи необхідне залучення експерта під час аудиту окремих облікових оцінок.
9. Оцінити можливий вплив невикористаних викривлень на аудиторську думку.
10. Сформулювати загальний висновок аудитора щодо облікових оцінок підприємства.

ОБЛІКОВІ ОЦІНКИ ТА КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ДЛЯ АУДИТУ

Облікова оцінка	Ключові фактори ризику	Основні припущення управлінського персоналу	Ключові аудиторські аспекти
Резерв сумнівних боргів (2 400 000 грн)	Зростання простроченої заборгованості; неперегляд припущень більше 2 років; використання внутрішньої методики	Рівень неповернення боргів, групування дебіторів, очікувані грошові потоки	Оцінка методики, аналіз прострочень, перевірка історичних даних, тестування очікуваних збитків
Забезпечення на виплату відпусток (3 100 000 грн)	Автоматичний розрахунок; можливі помилки в даних; зміни в політиці оплат	Кількість невикористаних днів відпусток, середня заробітна плата, плинність кадрів	Перевірка розрахунку, тестування даних, аналіз плинності, перерахунок
Забезпечення за судовим позовом (4 500 000 грн)	Висока невизначеність результату справи; відсутність зовнішнього юридичного висновку; програш у подібній справі раніше	Ймовірність програшу справи, можлива сума зобов'язання	Оцінка ймовірності та суми, отримання юридичного висновку, аналіз попередніх справ
Очікувані кредитні збитки (1 800 000 грн)	Зміни макроекономічних умов; якість даних; вибір моделей	Ймовірність дефолту, збитки у разі дефолту, експозиція на дату дефолту	Оцінка моделі, перевірка даних, аналіз чутливості, порівняння з ринковими даними

ПРАКТИЧНА СИТУАЦІЯ: АУДИТ ОБЛІКОВИХ ОЦІНОК (МСА 540)

ВІДПОВІДІ

1. МЕТА АУДИТУ ОБЛІКОВИХ ОЦІНОК

Відповідно до МСА 540 аудитор повинен отримати достатні та прийнятні аудиторські докази щодо того, що:

- ✓ облікові оцінки є обґрунтованими;
- ✓ припущення управлінського персоналу є прийнятними;
- ✓ розкриття інформації є достатнім;
- ✓ фінансова звітність не містить суттєвих викривлень.

2. ФАКТОРИ РИЗИКУ СУТТЄВОГО ВИКРИВЛЕННЯ

Резерв сумнівних боргів

- зростання простроченої заборгованості;
- неперегляд припущень понад 2 роки.

Забезпечення на виплату відпусток

- помилки автоматичного розрахунку;
- зміна кадрових показників.

Судовий позов

- відсутність зовнішнього юридичного висновку;
- висока невизначеність результату справи.

Очікувані кредитні збитки

- складність моделей;
- якість вихідних даних.

3. ОЦІНКА ПРИПУЩЕНЬ УПРАВЛІНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ

- ✗ резерв сумнівних боргів не переглядався понад два роки;
- ✗ забезпечення за судовим позовом ґрунтується лише на внутрішній оцінці юристів;
- ✓ резерв відпусток розраховується автоматизовано, але потребує тестування.

Висновок: окремі припущення потребують додаткової перевірки.

4. ПРОЦЕДУРИ ЩОДО РЕЗЕРВУ СУМНІВНИХ БОРГІВ

- ✓ аналіз структури дебіторської заборгованості;
- ✓ перевірка строків прострочення;
- ✓ аналіз історичних втрат;
- ✓ перевірка погашення після дати балансу;
- ✓ незалежний перерахунок резерву.

5. ПРОЦЕДУРИ ЩОДО СУДОВОГО ПОЗОВУ

- ✓ аналіз матеріалів судової справи;
- ✓ отримання юридичних підтверджень;
- ✓ оцінка аналогічних спорів;
- ✓ перевірка розрахунку забезпечення;
- ✓ оцінка ймовірності програшу справи.

6. ВІДМОВА ПЕРЕГЛЯДАТИ ОЦІНКИ

Наслідки:

- підвищення ризику суттєвого викривлення;
- можливі ознаки упередженості;
- необхідність додаткових процедур;
- можливий вплив на аудиторську думку.

7. ОЗНАКИ УПЕРЕДЖЕНОСТІ

- ✓ відсутність перегляду припущень;
- ✓ ігнорування нових ризиків;
- ✓ відмова коригувати оцінки;
- ✓ використання оптимістичних припущень.

8. НЕОБХІДНІСТЬ ЗАЛУЧЕННЯ ЕКСПЕРТА

- Юридичний експерт:**
 - забезпечення за судовим позовом.
- Фахівець з оцінки ризиків:**
 - очікувані кредитні збитки.

9. ВПЛИВ НА АУДИТОРСЬКУ ДУМКУ

- Якщо викривлення залишаться не виправленими:
- суттєві — думка із застереженням;
 - суттєві та всеохопні — негативна думка;
 - відсутність достатніх доказів — відмова від висловлення думки.

10. ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК АУДИТОРА

Підвищений ризик встановлено щодо:

- резерву сумнівних боргів;
- забезпечення за судовим позовом;
- очікуваних кредитних збитків.

Аудитору необхідно:
виконати додаткові процедури;

критично оцінити
припущення
управлінського
персоналу;

розглянути
залучення
експертів;

отримати достатні
та прийнятні
аудиторські докази
відповідно до МСА 540.

Висновок: облікові оцінки потребують поглибленої аудиторської перевірки через підвищений рівень невизначеності та професійного судження.

ПРАКТИЧНА СИТУАЦІЯ: ПОДАЛЬШІ ПОДІЇ (МСА 560)

УМОВА

Аудиторська фірма проводить аудит фінансової звітності ТОВ «Омега» за рік, що закінчився 31.12.2025 р.

Дата затвердження фінансової звітності управлінським персоналом – 20.03.2026 р.

Планова дата аудиторського звіту – 25.03.2026 р.

Під час завершення аудиту аудитор встановив такі події:

Подія 1

15.02.2026 р. один із найбільших покупців підприємства був визнаний банкрутом рішенням суду.
Сума дебіторської заборгованості цього покупця на 31.12.2025 р. становила 2 800 000 грн.
Резерв сумнівних боргів щодо цієї заборгованості підприємством не створювався.

Подія 2

10.03.2026 р. пожежа знищила склад готової продукції.
Балансова вартість запасів, що знаходилися на складі, становила 12 000 000 грн.
На дату балансу ознак пошкодження активів не існувало.

Подія 3

18.03.2026 р. підприємство уклало договір на отримання довгострокового банківського кредиту на суму 25 000 000 грн.

Подія 4

22.03.2026 р. управлінський персонал повідомив аудитора про судовий позов на суму 4 500 000 грн, поданий проти підприємства.
На дату балансу відповідне судове провадження вже існувало, але інформація про нього не була відображена у фінансовій звітності.

Довідково:

Коригуючі події – події, що надають додаткові докази щодо умов, які існували на дату балансу.
Некоригуючі події – події, що свідчать про умови, які виникли після дати балансу.

ЗАВДАННЯ

1. Визначити, які із наведених подій є коригуючими, а які – некоригуючими.
2. Оцінити вплив кожної події на фінансову звітність.
3. Визначити, чи необхідне коригування показників фінансової звітності.
4. Визначити, чи необхідне розкриття інформації у примітках до фінансової звітності.
5. Пояснити аудиторські процедури, які слід виконати щодо кожної події.
6. Оцінити вплив подій на аудиторський звіт.
7. Визначити дії аудитора, якщо управлінський персонал відмовиться вносити необхідні зміни до фінансової звітності.
8. Визначити можливий вид аудиторської думки у разі невиправлення суттєвих викривлень.
9. Пояснити обов'язки аудитора щодо подій між датою фінансової звітності та датою аудиторського звіту.
10. Визначити порядок дій аудитора у разі виявлення суттєвої події після дати аудиторського звіту.

Нормативна база

- МСА 560 «Подальші події»
- МСБО 10 «Події після дати балансу»

Аудитор повинен отримати докази щодо подій, які відбулися між датою балансу та датою аудиторського звіту, та визначити їх вплив на фінансову звітність та аудиторський звіт.

ВІДПОВІДІ ДО ПРАКТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ: ПОДАЛЬШІ ПОДІЇ (МСА 560)

ПОДІЯ	ХАРАКТЕР ПОДІЇ	ВПЛИВ НА ФІНАНСОВУ ЗВІТНІСТЬ	КОРИГУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ	РОЗКРИТТЯ У ПРИМІТКАХ	АУДИТОРСЬКІ ПРОЦЕДУРИ
Подія 1 15.02.2026 р. Банкрутство покупця. Дебіторська заборгованість – 2 800 000 грн.	Коригуюча (існуючі умови на дату балансу підтверджуються подією після дати балансу)	Існувала на дату балансу. Дебіторська заборгованість є безнадійною. Потрібно визнати збиток від зменшення корисності (створити резерв або списати).	Так Необхідно створити резерв сумнівних боргів на суму 2 800 000 грн (або списати витрати поточним періодом).	Ні (після коригування додаткове розкриття не є обов'язковим, крім звичайних приміток щодо дебіторської заборгованості).	- Отримати підтвердження факту банкрутства. - Переглянути інформацію про стан покупця на дату балансу. - Оцінити відшкодування (якщо можливе). - Перевірити розрахунок резерву. - Впевнитися, що коригування відображено у фінансовій звітності.
Подія 2 10.03.2026 р. Пожара на складі готової продукції. Балансова вартість запасів – 12 000 000 грн.	Некоригуюча (умови виникли після дати балансу)	Не існувала на дату балансу. Запаси знищені після дати балансу. Це не впливає на показники станом на 31.12.2025 р., але впливає на майбутні результати діяльності.	Ні Коригування на дату балансу не потрібні.	Так Потрібно розкрити характер події та її фінансовий вплив (якщо суттєвий).	- Отримати акт про пожежу, оцінку збитків. - Встановити дату події та переконатися, що ознак на дату балансу не було. - Оцінити необхідність розкриття у примітках. - Оцінити вплив на здатність підприємства продовжувати діяльність.
Подія 3 18.03.2026 р. Отримання довгострокового банківського кредиту на 25 000 000 грн.	Некоригуюча (умови виникли після дати балансу)	Не існувала на дату балансу. Покращує фінансовий стан у майбутньому, але не впливає на показники станом на 31.12.2025 р.	Ні Коригування не потрібні.	Так (якщо суттєве) Розкрити отримання кредиту та його вплив на фінансовий стан (ліквідність).	- Отримати копію кредитного договору. - Оцінити вплив на ліквідність та безперервність. - Визначити необхідність розкриття інформації у примітках.
Подія 4 22.03.2026 р. Повідомлення про судовий позов на 4 500 000 грн. Судове провадження існувало на дату балансу, але не було розкрито.	Коригуюча (існуючі умови на дату балансу підтверджуються подією після дати балансу)	Позов існував на дату балансу. Потрібно визнати забезпечення (якщо ймовірно, що зобов'язання існує і суму можна оцінити) або розкрити у примітках, якщо визнання не виконується.	Так Якщо ймовірно, що позов буде задоволено і суму можна оцінити – визнати забезпечення на 4 500 000 грн.	Так Якщо забезпечення не визнається – потрібно розкрити інформацію про позов у примітках.	- Отримати інформацію про суть позову. - Оцінити ймовірність програшу та суму. - Перевірити рішення юриста (за потреби). - Визначити необхідність визнання забезпечення або розкриття інформації. - Перевірити відображення у звітності.
1. Коригуючі та некоригуючі події Коригуючі: подія 1 (банкрутство покупця), подія 4 (судовий позов існував на дату балансу). Некоригуючі: подія 2 (пожежа складу), подія 3 (отримання кредиту).			6. Вплив на аудиторський звіт Якщо всі необхідні коригування внесені – немодифікована думка. Якщо суттєві викривлення не виправлені – модифікована думка.		
2. Вплив на фінансову звітність Подія 1 – зменшення дебіторської заборгованості та прибутку. Подія 2 – вплив на майбутні періоди, на дату балансу не впливає. Подія 3 – покращення фінансового стану в майбутньому. Подія 4 – потенційне зобов'язання, яке існувало на дату балансу.			7. Дії аудитора, якщо зміни не внесені Обговорити питання з управлінським персоналом; оцінити вплив викривлень; розглянути необхідність модифікації думки; відобразити невикорислені викривлення у розділі «Основа для модифікованої думки».		
3. Коригування показників Потрібні для події 1 та події 4 (визнання резерву/забезпечення). Не потрібні для події 2 та події 3.			8. Можливий вид аудиторської думки Якщо невикорислені викривлення суттєві, але не всеохоплюючі – думка із застереженням. Якщо суттєві і всеохоплюючі – негативна думка.		
4. Розкриття у примітках Потрібне для подій 2, 3 та (за потреби) 4. Не потрібне для події 1 після коригування.			9. Обов'язки аудитора щодо подій між датами Отримати аудиторські докази щодо подій між датою балансу та датою звіту; визначити їх характер і вплив; забезпечити коригування або розкриття інформації.		
5. Аудиторські процедури Діє відповідні процедури у таблиці вище для кожної події.			10. Порядок дій після дати аудиторського звіту Якщо виявлена суттєва подія після дати звіту, аудитор повинен оцінити вплив; обговорити з управлінським персоналом; якщо потрібно – вжити заходів (випустити новий звіт або доповнити інформацію).		

ПІДСУМОВИЙ ВИСНОВОК

Аудитор повинен правильно ідентифікувати подальші події, визначити їх характер та вплив на фінансову звітність, забезпечити коригування показників або розкриття інформації та оцінити вплив на аудиторський звіт відповідно до вимог МСА 560 та МСБО 10 «Події після дати балансу».

ПРАКТИЧНА СИТУАЦІЯ: ОЦІНЮВАННЯ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ

УМОВА

Аудиторська фірма проводить аудит фінансової звітності ТОВ «Альфа» за 2025 рік.

Під час аудиту отримано такі відомості:

- станом на 31.12.2025 у підприємства від'ємний власний капітал – 3 200 000 грн;
- поточні зобов'язання перевищують поточні активи на 2 450 000 грн;
- прострочена кредиторська заборгованість – 1 800 000 грн;
- підприємство порушило умови кредитного договору;
- основний банк вимагає дострокового погашення кредиту в сумі 5 000 000 грн;
- у I кварталі 2026 року очікуються значні виплати за кредитами – 3 200 000 грн;
- керівництво розробило план заходів щодо поліпшення фінансового стану, який включає:
 - залучення інвестора (переговори на стадії підписання меморандуму);
 - скорочення витрат та оптимізацію персоналу;
 - продаж частини необоротних активів.
- на дату затвердження фінансової звітності (15.03.2026) план ще не реалізовано;
- аудитор не отримав підтвердження, що інвестор внесе кошти;
- керівництво стверджує, що підприємство буде продовжувати діяльність.

Аудитор повинен оцінити здатність підприємства продовжувати діяльність на найближчі 12 місяців з дати затвердження фінансової звітності.

ЗАВДАННЯ

- 1 Визначити, чи існують суттєві невизначеності щодо здатності підприємства продовжувати діяльність.
- 2 Оцінити, чи є плани керівництва реалістичними та достатніми для усунення ризиків.
- 3 Визначити, який висновок має зробити аудитор щодо безперервності діяльності.
- 4 Яку інформацію слід розкрити у фінансовій звітності.
- 5 Який вплив оцінки безперервності діяльності на аудиторський звіт.
- 6 Які додаткові аудиторські процедури доцільно виконати.
- 7 Як повинен діяти аудитор, якщо керівництво відмовляється розкривати інформацію про суттєві невизначеності.
- 8 Який вид модифікації думки можливий у такому випадку.
- 9 Чи може аудитор висловити немодифіковану думку. Обґрунтуйте.
- 10 Які джерела інформації аудитор використовує для оцінки безперервності діяльності.

КЛЮЧОВІ ФАКТИ

Від'ємний власний капітал
– 3 200 000 грн

Банк вимагає дострокового
погашення кредиту
5 000 000 грн

Поточні зобов'язання
перевищують активи
на 2 450 000 грн

Очікуються виплати за кредитами
3 200 000 грн

Прострочена кредиторська
заборгованість
1 800 000 грн

План відновлення: інвестор,
скорочення витрат, продаж активів
(ще не реалізовано)

Ключовий підхід:

аудитор оцінює не лише поточний стан, а й події та умови протягом принаймні 12 місяців з дати затвердження фінансової звітності.

НОРМАТИВНА БАЗА ТА МЕТА АУДИТОРА

МСА 570 «Безперервність діяльності»

Вимагає від аудитора:

- оцінити здатність підприємства продовжувати діяльність;
- отримати достатні та прийнятні докази;
- зробити висновок про наявність суттєвої невизначеності;
- забезпечити належне розкриття інформації;
- оцінити вплив на аудиторський звіт.

Мета аудитора

Отримати обґрунтовану впевненість у тому, що керівництво належним чином оцінило здатність підприємства продовжувати діяльність та розкрило суттєві невизначеності (за наявності), або визначити необхідність модифікації аудиторського звіту.

Увага: наявність фінансових труднощів сама по собі не означає неможливість продовження діяльності, але створює суттєву невизначеність, яка повинна бути належно оцінена та розкрита.

ВІДПОВІДІ ДО ПРАКТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ: ОЦІНЮВАННЯ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ

1. ЧИ ІСНУЮТЬ СУТТЄВІ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ?

Так, існують суттєві невизначеності щодо здатності підприємства продовжувати діяльність.

Сукупність негативних факторів (від'ємний капітал, прострочені кредити, порушення договорів, значні очікувані виплати, нереалізований план, відсутність підтверджень від інвестора) створює суттєву невизначеність.

2. ЧИ Є ПЛАНИ КЕРІВНИЦТВА РЕАЛІСТИЧНИМИ ТА ДОСТАТНИМИ?

Ні, плани керівництва не є достатніми та реалістичними.

План передбачає залучення інвестора, скорочення витрат, продаж активів, але:

- немає підтвердження від інвестора;
- активи важко реалізувати швидко;
- значні виплати за кредитами у короткий строк;
- від'ємний капітал та збитковість погіршують фінансовий стан.

Реальність плану низька.

3. ВИСНОВОК АУДИТОРА ЩОДО БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ

Існує суттєва невизначеність, що може поставити під значний сумнів здатність підприємства продовжувати діяльність протягом щонайменше 12 місяців з дати затвердження фінансової звітності (15.03.2026).

Однак використання припущення про безперервність діяльності є прийнятним, оскільки керівництво планує заходи, які теоретично можуть покращити стан, хоча їх успішність не є гарантованою.

4. ІНФОРМАЦІЯ, ЯКУ СЛІД РОЗКРИТИ

У фінансовій звітності слід розкрити:

- наявність суттєвої невизначеності;
- основні фактори та події, що створюють невизначеність (від'ємний капітал, прострочені зобов'язання, значні очікувані виплати тощо);
- плани керівництва щодо усунення причин (залучення інвестора, скорочення витрат, продаж активів);
- якщо такі розкриття є неадекватними – це впливає на вид думки аудитор.

5. ВПЛИВ ОЦІНКИ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ НА АУДИТОРСЬКИЙ ЗВІТ

Аудитор повинен модифікувати думку – висловити **ДУМКУ ІЗ ЗАСТЕРЕЖЕННЯМ** через:

- суттєву невизначеність;
- неадекватне розкриття (якщо розкриття у звітності є недостатнім відповідно до МСА 570).

Якщо розкриття повне й адекватне – параграф «Суттєва невизначеність» у розділі «Основа для думки».

6. ДОДАТКОВІ АУДИТОРСЬКІ ПРОЦЕДУРИ

- Отримати підтвердження від інвестора.
- Проаналізувати детальний план руху грошових коштів.
- Оцінити можливість реалізації активів (фінансова вартість, час продажу).
- Перевірити дотримання умов кредитних договорів.
- Проаналізувати показники ліквідності та платоспроможності.
- Обговорити плани з керівництвом і запитати письмові підтвердження.
- Виконати процедури на дату затвердження звітності.

7. ДІЇ АУДИТОРА ПРИ ВІДМОВІ РОЗКРИТИ ІНФОРМАЦІЮ

Якщо керівництво відмовляється розкрити інформацію про суттєву невизначеність:

- пояснити керівництву вимоги МСА 570 щодо розкриття;
- обговорити можливі наслідки для аудиторської думки;
- зафіксувати відмову у письмовому вигляді;
- оцінити вплив відмови на аудиторський звіт.

Невідкрита суттєва невизначеність є неадекватним розкриттям і є підставою для модифікації думки.

8. ВИД МОДИФІКАЦІЇ ДУМКИ

ДУМКА ІЗ ЗАСТЕРЕЖЕННЯМ,

оскільки існує суттєва невизначеність щодо безперервності діяльності та розкриття в фінансовій звітності є неадекватним (або відсутнім).

9. ЧИ МОЖЕ АУДИТОР ВИСЛОВИТИ НЕМОДИФІКОВАНУ ДУМКУ?

Ні, не може.

Через наявність суттєвої невизначеності та/або неадекватне розкриття аудитор повинен модифікувати думку.

Немодифікована думка можлива лише за відсутності суттєвих невизначеностей або при їх належному розкритті.

10. ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ОЦІНКИ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ

- Фінансова звітність підприємства.
- Бюджети та прогнози руху грошових коштів.
- Плани управління та бізнес-плани.
- Підтвердження від банків, інвесторів, кредиторів.
- Кредитні договори та умови їх виконання.
- Протоколи засідань керівних органів.
- Діагування з кредиторами та інвесторами.
- Юридичні документи (позови, судові справи тощо).
- Зовнішня інформація: макроекономічна ситуація, галузеві ризики.

ПРИКЛАД ПАРАГРАФА «СУТТЄВА НЕВИЗНАЧЕНОСТІ» (Основа для думки із застереженням)

Ми звертаємо увагу на Примітку X до фінансової звітності, у якій розкривається інформація про суттєву невизначеність, пов'язану з від'ємним власним капіталом, простроченою кредиторською заборгованістю, значними очікуваними виплатами за кредитами та нереалізованим планом відновлення діяльності. Ці події та умови свідчать про існування суттєвої невизначеності, що може поставити під значний сумнів здатність Товариства продовжувати діяльність. Наша думка не є модифікована щодо цього питання.

ПІДСУМКОВИЙ ВИСНОВОК

Аудитор дійшов висновку про існування суттєвої невизначеності щодо здатності ТОВ «Альфа» продовжувати діяльність протягом принаймні 12 місяців з дати затвердження фінансової звітності. Керівництво не розкрило цю інформацію належним чином у фінансовій звітності. Тому аудитор повинен висловити **ДУМКУ ІЗ ЗАСТЕРЕЖЕННЯМ** відповідно до вимог МСА 570 та МСА 705.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ (МСА 570)

Негативні фінансові показники (від'ємний капітал, збитки)

Проблеми з ліквідністю та платоспроможністю

Порушення умов кредитних договорів

Значні зобов'язання, погашення яких очікуються у найближчому майбутньому

Відсутність підтверджень підтримки з боку інвесторів/власників

Інші події та умови, що створюють сумнів щодо безперервності

ПРАКТИЧНА СИТУАЦІЯ: ФОРМУВАННЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ ДУМКИ АУДИТОРА

УМОВА

Аудиторська фірма проводить аудит фінансової звітності ТОВ «Вектор» за 2025 рік.

Під час аудиту встановлено такі обставини:

загальна суттєвість для фінансової звітності становить 1 200 000 грн;

у складі запасів виявлено завищення вартості на суму 1 500 000 грн;

керівництво підприємства відмовилося здійснити коригування фінансової звітності;

завищення запасів призвело до завищення прибутку звітного року;

викривлення стосується лише статті «Запаси» та пов'язаних показників фінансової звітності;

аудитор отримав достатні та прийнятні аудиторські докази щодо всіх інших статей фінансової звітності;

обмеження обсягу аудиту відсутні.

ЗАВДАННЯ

- 1 Оцінити суттєвість виявленого викривлення.
- 2 Визначити, чи є викривлення всеохоплюючим.
- 3 Встановити вплив виявленого викривлення на фінансову звітність.
- 4 Визначити вид аудиторської думки, яку повинен висловити аудитор.
- 5 Обґрунтувати вибір аудиторської думки відповідно до вимог МСА 705.
- 6 Скласти приклад параграфа «Основа для думки із застереженням» або іншого відповідного параграфа аудиторського звіту.
- 7 Пояснити, як змінився б вид аудиторської думки, якби сума викривлення становила 8 000 000 грн та впливала на декілька основних статей фінансової звітності.
- 8 Визначити, чи може аудитор висловити немодифіковану думку за наведених обставин.
- 9 Встановити взаємозв'язок між суттєвістю викривлення та видом аудиторської думки.
- 10 Пояснити порядок прийняття рішення щодо модифікації аудиторської думки.

КЛЮЧОВА ІНФОРМАЦІЯ

Загальна суттєвість:
1 200 000 грн

Виявлене викривлення
запасів: 1 500 000 грн

Керівництво відмовилося
від коригування

Обмеження обсягу
аудиту відсутні

ВІДПОВІДІ ДО ПРАКТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ: ФОРМУВАННЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ ДУМКИ АУДИТОРА

1. ОЦІНКА СУТТЄВОСТІ ВИЯВЛЕНОГО ВИКРИВЛЕННЯ

Загальна суттєвість:
1 200 000 грн

Виявлене викривлення:
1 500 000 грн

1 500 000 > 1 200 000

Викривлення є
суттєвим.

2. ЧИ Є ВИКРИВЛЕННЯ ВСЕОХОПЛЮЮЧИМ?

Викривлення стосується
лише статті «Запаси»
та пов'язаних показників.

Інші статті не містять
суттєвих викривлень.

Обмеження обсягу аудиту
відсутні.

Викривлення є суттєвим,
але не всеохоплюючим.

3. ВПЛИВ ВИКРИВЛЕННЯ НА ФІНАНСОВУ ЗВІТНІСТЬ

- завищення активів (запасів);
- завищення нерозподіленого прибутку;
- завищення прибутку звітної року;
- викривлення показників ліквідності та рентабельності.

Фінансова звітність не відображає
достовірно фінансовий стан
підприємства в частині запасів.

4. ВИД АУДИТОРСЬКОЇ ДУМКИ

Аудитор повинен
висловити

**ДУМКУ ІЗ
ЗАСТЕРЕЖЕННЯМ,**

оскільки викривлення є
суттєвим, але не
всеохоплюючим, а також
одержано достатні та
прийнятні аудиторські
докази.

5. ОБГРУНТУВАННЯ ВИБОРУ АУДИТОРСЬКОЇ ДУМКИ

Відповідно до МСА 705,
думка із застереженням
висловлюється, коли
аудитор доходить
висновку, що викривлення
є суттєвим, але не
всеохоплюючим для
фінансової звітності.

У нашому випадку ситуація
відповідає саме цьому
критерію.

6. ПРИКЛАД ПАРАГРАФА «ОСНОВА ДЛЯ ДУМКИ ІЗ ЗАСТЕРЕЖЕННЯМ»

Як зазначено у Примітці X до фінансової звітності,
запаси Товариства відображені із завищенням на суму
1 500 тис. грн. Управлінський персонал не здійснив
необхідного коригування фінансової звітності. На нашу
думку, внаслідок цього активи та нерозподілений
прибуток завищені на 1 500 тис. грн, а прибуток
звітної періоду також завищений на відповідну суму.

7. ЯКЩО ВИКРИВЛЕННЯ СТАНОВИЛО Б 8 000 000 ГРН І ВПЛИВАЛО НА ДЕКІЛЬКА ОСНОВНИХ СТАТЕЙ ЗВІТНОСТІ

Викривлення було б:
• суттєвим;
• всеохоплюючим.

У такому випадку аудитор повинен
був би висловити

НЕГАТИВНУ ДУМКУ,

оскільки фінансова звітність у цілому
не відображала б достовірно фінансовий
стан підприємства.

8. ЧИ МОЖЕ АУДИТОР ВИСЛОВИТИ НЕМОДИФІКОВАНУ ДУМКУ?

Ні.

Немодифікована думка можлива
лише за відсутності суттєвих
невиправлених викривлень.

У даному випадку викривлення
перевищує суттєвість, а керівництво
відмовилося його виправити.

Немодифіковану думку висловити
неможливо.

9. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ СУТТЄВІСТЮ ВИКРИВЛЕННЯ ТА ВИДОМ ДУМКИ

Характер викривлення	Вид аудиторської думки
Несуттєве викривлення	Немодифікована (без застережень)
Суттєве, але не всеохоплююче	Думка із застереженням
Суттєве та всеохоплююче	Негативна думка

10. ПОРЯДОК ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ЩОДО МОДИФІКАЦІЇ АУДИТОРСЬКОЇ ДУМКИ

1

Виявлення
викривлення

2

Оцінка його
суттєвості

3

Оцінка
всеохоплюючого
впливу

4

Обговорення
коригувань з
управлінським
персоналом

5

Оцінка виправлення
або невиправлення
викривлення

6

Визначення виду
аудиторської думки
відповідно до
МСА 705

7

Формування параграфу
«Основа для
модифікованої думки»

8

Включення
модифікованої думки
до аудиторського звіту

ПІДСУМКОВИЙ ВИСНОВОК

Виявлене викривлення запасів у сумі
1 500 000 грн перевищує рівень
суттєвості 1 200 000 грн, проте
не має всеохоплюючого характеру.
Оскільки керівництво відмовилося
виправити фінансову звітність,
аудитор повинен висловити
ДУМКУ ІЗ ЗАСТЕРЕЖЕННЯМ
відповідно до вимог МСА 705.

Co-funded by
the European Union

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ТА ЦІННОСТІ У РЕГУЛЮВАННІ АУДИТУ ТА НЕЗАЛЕЖНІЙ АУДИТОРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ 2026

Заняття 4. ПРАКТИКА ЗА ТЕМОЮ:

*Міжнародні стандарти аудиту в системі
європейського регулювання аудиторської
діяльності*

SNAU
University that
studies life

16.06.2026 15.50 EEST

ВЕБ СТОРІНКА ПРОЄКТУ

<https://projects.snau.edu.ua/eustrust/>

КОМАНДА ПРОЄКТУ

<https://projects.snau.edu.ua/eustrust/proiekt-ta-komanda/komanda-proiektu/>